

บทที่ 4

พัฒนาการระบบการชำระเงินหยวนเพื่อการค้าระหว่างประเทศไทย-จีน

4.1 การใช้เงินหยวนในการค้าระหว่างประเทศไทย-จีน

4.1.1 พัฒนาการชำระค่าสินค้าด้วยเงินสกุลหยวน

ในอดีตการชำระธุรกรรมระหว่างไทย-จีนเป็นเงินสกุลเงินหยวนผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ยังไม่สามารถทำได้ เนื่องจากทางการเงินไม่อนุญาตให้ออนเงินหยวนไปยังประเทศที่ไม่มีพรมแดนติดกัน การค้าระหว่างไทย-จีน จึงต้องชำระเงินด้วยสกุลเงินดอลลาร์ สหรัฐ. เป็นส่วนใหญ่ โดยผู้ประกอบการไทย-จีน มีการชำระค่าสินค้าเป็นสกุลเงินหยวนบ้างโดยใช้ช่องทางอื่น ๆ ที่ไม่ผ่าน ระบบธนาคารพาณิชย์ เช่น การชำระค่าสินค้าด้วยเงินสด การหักบัญชีคู่ค้า การหักบัญชีระหว่างกลุ่มพ่อค้าหรือจับคู่ชำระเงิน ผ่านตลาดแลกเปลี่ยนเงินนอกระบบหรือตัวแทนโอนเงิน ซึ่งสภาพคล่องมีอยู่อย่างจำกัดและปริมาณธุรกรรมมีจำนวนไม่มากนัก

ทั้งนี้ หลังจากที่ประเทศจีนได้มีการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ และเปิดเสรีการค้าเงิน-อาเซียนในปลายปี พ.ศ. 2546 มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับจีนได้ปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากการเปิดเสรีทางการค้าแล้ว ช่วงกลางปี พ.ศ. 2552 ทางการเงินยังมีนโยบายเปิดเสรีเงินหยวนเพิ่มขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้เงินหยวนเป็นหนึ่งในเงินสกุลหลัก ที่ใช้ในการทำธุรกรรมการค้าของโลกในอนาคต โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 12 จีนมีนโยบายที่จะเพิ่มบทบาทของเงินหยวน ในระบบการเงินโลกทั้งด้านการค้าและการลงทุน ซึ่งนโยบายดังกล่าวครอบคลุมถึงการขยายขอบเขตการใช้เงินหยวนเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการระหว่างประเทศด้วย จากผลของนโยบายดังกล่าวทำให้ธุรกรรมการค้าสกุลเงินหยวนมีบทบาทมากขึ้น ในเวทีการค้าโลก และได้ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ในส่วนของประเทศไทยเอง ก็ได้เริ่มมีการทำธุรกรรมการค้าเป็นสกุลเงินหยวนผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ และได้มีการขยายขอบเขต การให้บริการมากขึ้นเป็นลำดับ

4.1.2 ธุรกรรมเงินหยวนในประเทศไทยในปัจจุบัน

ปัจจุบัน แม้ตลาดธุรกรรมเงินหยวนในประเทศไทย ยังมีขนาดเล็ก แต่ปริมาณธุรกรรมเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ เป็นสกุลเงินหยวนเริ่มมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ตามธุรกรรมการค้าระหว่างไทย-จีนและบทบาทของธุรกรรม เงินหยวนที่มีเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 4.1 มูลค่าการชำระ/รับชำระค่าสินค้านำเข้าและส่งออกเป็นสกุลเงินหยวน ตั้งแต่เดือน
มกราคม 2554-ตุลาคม 2555

หน่วย : ล้านหยวน

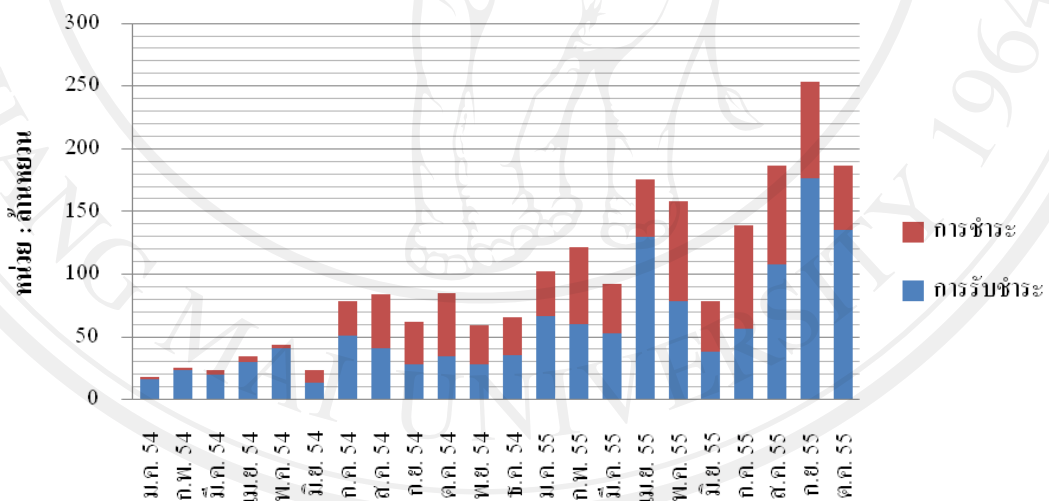
เดือน/ปี	มูลค่า การรับชำระ	มูลค่า การชำระ	รวมมูลค่า การค้า ที่ชำระ เงินหยวน	มูลค่าการค้า ระหว่างประเทศ ไทย-จีนทั้งหมด	การชำระ เงินหยวน คิดเป็นร้อยละ ของการค้า ไทย-จีน
ม.ค.2554	16.55	1.50	18.05	26,550.22	0.07
ก.พ.2554	23.38	1.49	24.87	24,663.68	0.10
มี.ค.2554	19.73	3.64	23.37	31,567.10	0.07
เม.ย.2554	30.25	4.31	34.56	26,970.99	0.13
พ.ค.2554	40.91	2.98	43.89	30,746.96	0.14
มิ.ย.2554	13.60	10.15	23.75	31,617.81	0.08
ก.ค.2554	51.37	26.64	78.01	32,301.74	0.24
ส.ค.2554	40.87	43.43	84.30	35,876.23	0.23
ก.ย.2554	27.63	34.15	61.78	33,435.61	0.18
ต.ค.2554	34.53	50.50	85.03	28,534.65	0.30
พ.ย.2554	28.41	30.31	58.72	26,035.76	0.23
ธ.ค.2554	35.78	29.53	65.31	29,237.42	0.22
ม.ค.2555	66.27	36.00	102.27	30,510.71	0.34
ก.พ.2555	60.44	60.73	121.17	28,914.61	0.42
มี.ค.2555	52.55	39.46	92.01	34,066.62	0.27
เม.ย.2555	129.57	46.28	175.85	32,029.96	0.55
พ.ค.2555	78.66	79.62	158.28	36,915.42	0.43
มิ.ย.2555	37.80	40.22	78.02	33,912.90	0.23
ก.ค.2555	56.39	82.51	138.90	34,466.04	0.40

ตารางที่ 4.1 มูลค่าการชำระ/รับชำระค่าสินค้านำเข้าและส่งออกเป็นสกุลเงินหยวน ตั้งแต่เดือน มกราคม 2554-ตุลาคม 2555 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

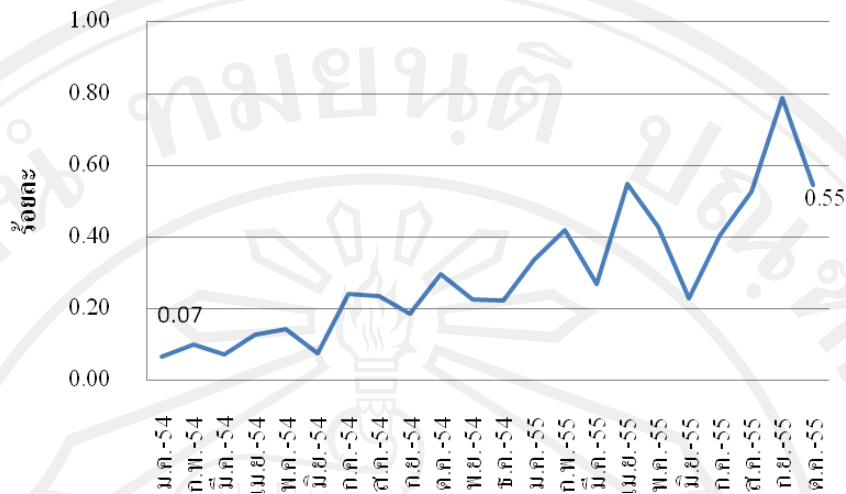
เดือน/ปี	มูลค่า การรับชำระ	มูลค่า การชำระ	รวมมูลค่า การค้า ที่ชำระ เงินหยวน	มูลค่าการค้า ระหว่างประเทศ ไทย-จีนทั้งหมด	การชำระ เงินหยวน คิดเป็นร้อยละ ของการค้า ไทย-จีน
ส.ค.2555	107.94	78.82	186.76	35,375.82	0.53
ก.ย.2555	176.56	76.95	253.51	32,140.02	0.79
ต.ค.2555	134.91	51.37	186.28	34,070.90	0.55

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556)

รูปที่ 4.1 มูลค่าการชำระ/รับชำระค่าสินค้านำเข้าและส่งออกเป็นสกุลเงินหยวน ตั้งแต่เดือน มกราคม 2554 - ตุลาคม 2555

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556)

รูปที่ 4.2 สัดส่วนการชำระเงินหยวน คิดเป็นร้อยละของการค้าไทย-จีน ตั้งแต่เดือนมกราคม 2554 - ตุลาคม 2555

ทั้งนี้ จำนวนธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยที่ให้บริการธุรกรรมการค้าสินค้านำเข้า และส่งออกเป็นสกุลเงินหยวนก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเพิ่มขึ้นจาก 6 ธนาคาร ในปี พ.ศ. 2553 เป็น 15 ธนาคาร (ธนาคารไทย 9 ธนาคาร สาขาธนาคารต่างประเทศ 6 ธนาคาร) ในปี พ.ศ. 2554 โดยธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการดังกล่าว ได้แก่ ธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (มหาชน), ธนาคาร อีโองงและเซี่ยงไฮ้เบงกิงคอร์ปอเรชั่น จำกัด, ธนาคาร แห่งประเทศจีน จำกัด, ธนาคาร ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), ธนาคาร ซิตีแบงก์ เอ็น.เอ., ธนาคาร สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) จำกัด (มหาชน), ธนาคาร ซุมิโตโม มิตรชุย เบงกิง คอร์ปอเรชั่น, ธนาคาร ไอซีบีซี (ไทย) จำกัด (มหาชน), ธนาคาร กรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน), ธนาคาร ธนชาติ จำกัด (มหาชน), ธนาคาร กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), ธนาคาร แห่งโตเกียว-มิตรชุยชิ ยูเอฟเจ จำกัด, ธนาคาร คอยซ์แบงก์ และ ธนาคาร ทหารไทย จำกัด (มหาชน)

นอกจากการให้บริการชำระค่าสินค้าเป็นสกุลเงินหยวนแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังมีการขยายขอบเขตของการให้บริการธุรกรรมที่เป็นสกุลเงินหยวนในรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย โดยในปัจจุบันการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ครอบคลุมถึง ธุรกรรมการเงิน การบริหารความเสี่ยง อัตราแลกเปลี่ยน การเปิดบัญชีเงินฝากสกุลเงินหยวน สินเชื่อเพื่อการนำเข้า โดยการออกตราสารเครดิต Letter of Credit (L/C) และ Trust Receipt (T/R) สินเชื่อเพื่อการส่งออก หรือ Packing Credit และการให้บริการจัดการเอกสารการส่งออก ไปยังจีน เป็นต้น

4.2 การสนับสนุนการทำธุรกรรมเงินหยวน

4.2.1 การดำเนินการของธนาคารแห่งประเทศไทย ในการสนับสนุนการทำธุรกรรมเงินหยวน

จากปริมาณการค้าระหว่างไทย-จีน และธุรกรรมการค้า ที่เป็นสกุลเงินหยวนที่ขยายตัวขึ้นเป็นลำดับ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนการทำธุรกรรมการค้าการลงทุน ที่เป็นสกุลเงินหยวน จึงได้ดำเนินการในแนวทางต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ตลาดการเงินไทยสามารถรองรับ การทำธุรกรรมที่เป็นสกุลเงินหยวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางต่าง ๆ ที่ ธปท. ได้ดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา ได้แก่

1) การทำสัญญา หรือทำความตกลงแลกเปลี่ยนเงินตรา (Bilateral Swap Arrangement : BSA) กับธนาคารกลางจีน-โดยได้มีการลงนามในสัญญา Bilateral Swap Arrangement ระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย และ ธนาคารกลางจีน (The People's Bank of China : PBC) ในวงเงิน 7 หมื่นล้านหยวน หรือ 3.2 แสนล้านบาท เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2554

2) ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการทำธุรกรรมเป็นสกุลเงินหยวนให้แก่ ธนาคารพาณิชย์ และภาคเอกชน

3) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารกลางจีน (PBC) สาขาคุนหมิง เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้ประกอบการที่ทำธุรกรรมกับจีนตอนใต้ รวมถึงประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ทั้งนี้ PBC สาขาคุนหมิง ได้อนุญาตให้มีการซื้อ-ขายเงินสกุลบาท ผ่านตลาดระหว่างธนาคารที่มณฑลยูนนาน โดยปัจจุบันมีธนาคารที่ได้รับอนุญาตเป็น market maker สกุลเงินจำนวน 8 ธนาคาร คือ ธนาคาร ICBC สาขาคุนหมิง, Bank of China สาขาคุนหมิง, Agricultural Bank สาขาคุนหมิง, Bank of Communications สาขาคุนหมิง, China Construction Bank สาขาคุนหมิง, Fudian Bank สำนักงานใหญ่, Bangkok Bank (China) และ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาคุนหมิง

4.2.2 การดำเนินการของ The People's Bank of China (PBC) ในการสนับสนุนการทำธุรกรรมเงินหยวน

หลังเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี 2551 ทางการเงินเริ่มมีนโยบายการใช้เงินสกุลหยวนเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2551 และได้เริ่มทดลองใช้เงินสกุลหยวนเพื่อการค้าในวันที่ 2 กรกฎาคม 2552 เป็นต้นมา โดยลำดับแผนพัฒนาเงินสกุลหยวนให้เป็นสกุลเงินสากลของโลก 3 ขั้นตอน คือ

- 1) ใช้เงินสกุลหยวนชำระเงินเพื่อการค้าระหว่างประเทศ
- 2) ขยายการใช้เงินสกุลหยวนเพื่อการลงทุนทั้งนักลงทุนจีนและนักลงทุนต่างประเทศ และส่งเสริมให้มีเงินสกุลหยวนหมุนเวียนในต่างประเทศมากขึ้น

3) ส่งเสริมให้เงินสกุลหยวนเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศ (ซึ่งเมื่อมีการค้าและการลงทุนด้วยเงินสกุลหยวนจำนวนมากแล้ว เงินสกุลหยวนจะเป็นที่ต้องการ และทำให้ประเทศต่าง ๆ ใช้เงินสกุลหยวนเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศ)

ในช่วงจีนประกาศนโยบายการใช้เงินสกุลหยวนเพื่อการค้าในช่วงแรก นักวิเคราะห์ส่วนใหญ่ประเมินว่ามีความเป็นไปได้น้อย และการไปสู่เป้าหมายการเป็นสกุลเงินสากลที่ให้ประเทศอื่น ๆ ใช้เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศนั้นคงต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 10-20 ปี ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวในช่วงนั้นก็ไม่ได้ผิดนัก เพราะเป็นการวิเคราะห์ภายใต้ระเบียบควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินที่ยังเข้มงวด ประกอบกับระดับการพัฒนาตลาดเงินและตลาดทุนยังไม่สูง และสถานการณ์ที่จีนยังไม่พร้อมในการเปิดใช้เงินหยวนมากนัก อย่างไรก็ตาม ทางการเงินได้ดำเนินงานตามนโยบายที่ทางการจีนได้ประกาศ ตามขั้นตอนด้วยความระมัดระวัง โดยเริ่มจากการทดลองใช้เงินสกุลหยวนเพื่อการค้าตั้งแต่ช่วงกลางปี 2552 โดยจำกัดพื้นที่ หลังจากนั้นจึงพยายามขยายขอบเขตเพิ่มขึ้น อาจแบ่งลักษณะการดำเนินงานของจีนเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงประกาศนโยบาย หลังจากทางการจีนประกาศนโยบายใช้เงินหยวนชำระเงินเพื่อการค้าตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม 2551 ในพื้นที่ทดลองบริเวณปากแม่น้ำแยงซีและบริเวณปากแม่น้ำไข่มุกเป็นต้นมา ทำให้เป็นที่สนใจของโลก หลังจากนั้นในวันที่ 8 เมษายน 2552 ทางการเงินจึงประกาศพื้นที่นำร่องอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้มหานครเซี่ยงไฮ้ และ 4 เมืองใหญ่ในมณฑลกว่างตุ้ง คือ กวางโจว เซินเจิ้น จูไห่ และตงกวน เป็นพื้นที่นำร่องการค้าระหว่างประเทศด้วยเงินสกุลหยวนได้ ซึ่งยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนนัก จึงยังไม่มีธุรกรรมเกิดขึ้น

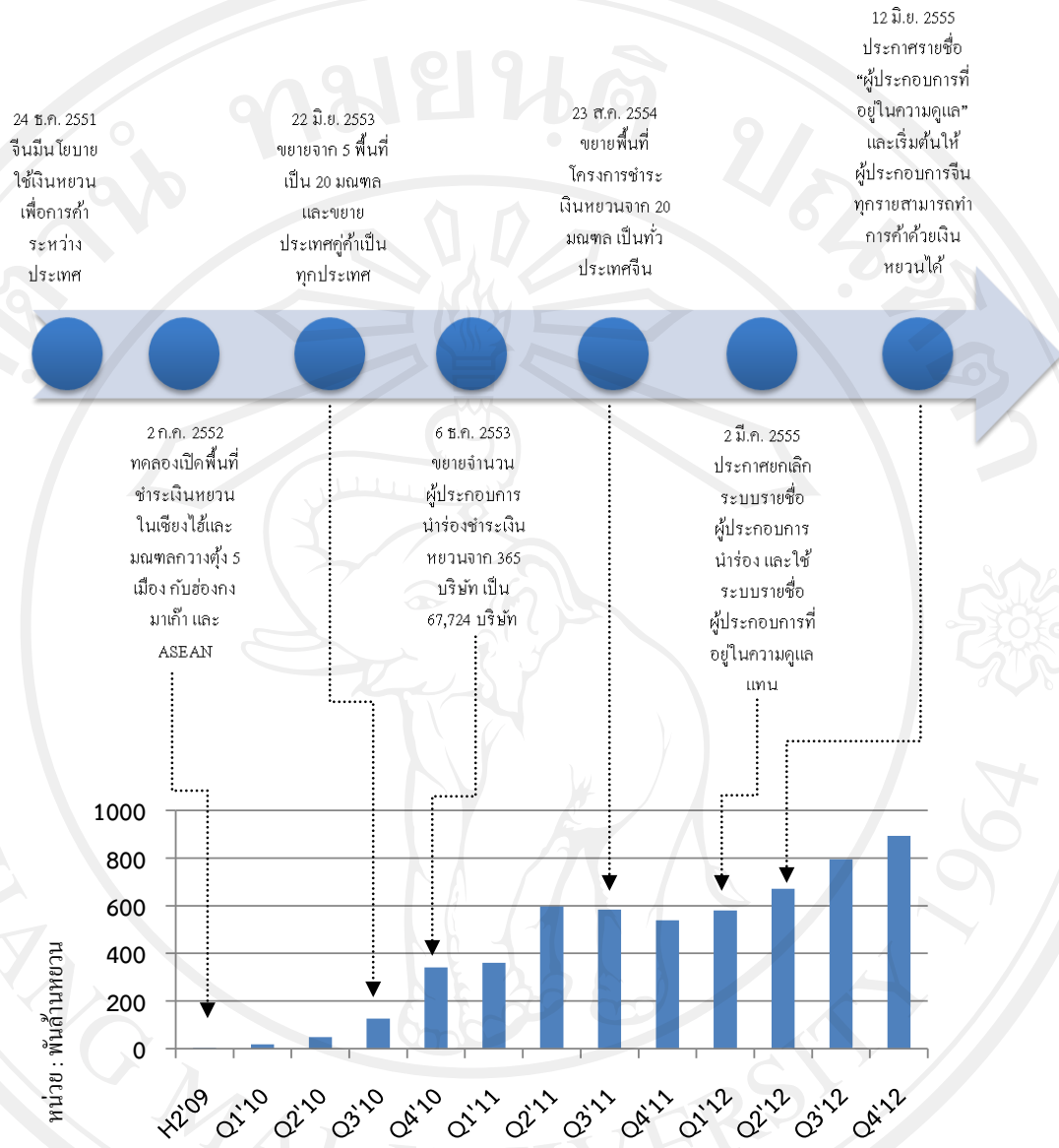
ช่วงที่ 2 ช่วงดำเนินโครงการนำร่อง การเปิดใช้เงินสกุลหยวนของจีน มีแนวทางคล้ายกับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจจีน โดยเปิดนำร่องจากมหานครและมณฑลด้านตะวันออก ก่อนขยายเข้าไปด้านตะวันตกของประเทศจีน โดยใช้นโยบายมุ่งตะวันตก ซึ่งทำให้จีนประสบความสำเร็จมากในการพัฒนาเศรษฐกิจ หลังจากทางการจีนประกาศนโยบายใช้เงินหยวนเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2551 แล้ว วันที่ 2 กรกฎาคม 2552 จึงเริ่มทดลองเปิดพื้นที่ในภาคตะวันออกก่อน ให้สามารถทำการค้าด้วยสกุลเงินหยวนกับฮ่องกง มาเก๊า และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลังจากนั้นวันที่ 7 สิงหาคม 2552 จึงผลักดันการใช้เงินหยวนเพิ่มเติม โดยประกาศรายชื่อวิสาหกิจการค้าที่กำหนดราคาสินค้าส่งออกเป็นเงินสกุลหยวนสามารถขอคืนภาษีส่งออกได้จำนวน 365 บริษัท อย่างไรก็ตาม การกำหนดพื้นที่ทดลองที่น้อยเกินไป ประกอบกับคู่ค้าในต่างประเทศส่วนใหญ่ไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติที่ค่อนข้างยุ่งยาก และต้องใช้เวลาตรวจสอบรายชื่อคู่ค้าประมาณ 1-2 วัน ประกอบกับ

คู่ค้ากับจีนไม่ค่อยได้ประโยชน์มากนัก จึงทำให้ธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศด้วยสกุลหยวน ยังมีไม่มากนัก

ช่วงที่ 3 ช่วงขยายพื้นที่นาร่อง หลังจากทางการจีนพบปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การค้าด้วยเงินสกุลหยวนไม่ขยายตัวเท่าที่ควร จึงพยายามลดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าด้วยสกุลหยวน เช่น การขยายพื้นที่ทำการค้าและขอบเขตการชำระเงิน โดยในวันที่ 22 มิถุนายน 2553 ทางการจีนประกาศขยายพื้นที่ทำการค้าด้วยสกุลหยวนจาก 5 เมืองในฝั่งตะวันออก เป็น 20 มณฑล/มหานคร/เขตปกครองตนเอง และประกาศให้ทุกพื้นที่ของจีนสามารถทำการค้าด้วยสกุลหยวนกับทุกประเทศได้โดยไม่มีข้อจำกัด ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2554 เป็นต้นมา

รูปที่ 4.3 การขยายพื้นที่ทำการค้าด้วยสกุลหยวนของประเทศจีน เป็น 20 มณฑล/มหานคร/เขตปกครองตนเอง

มูลค่าการค้าชำระเงินสกุลหยวนเพื่อการค้าระหว่างประเทศของจีน ไตรมาสที่ 2/2552 ถึงไตรมาสที่ 4/2555

รูปที่ 4.4 การผ่อนคลายการใช้เงินหยวนเพื่อการค้าระหว่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงต่าง ๆ

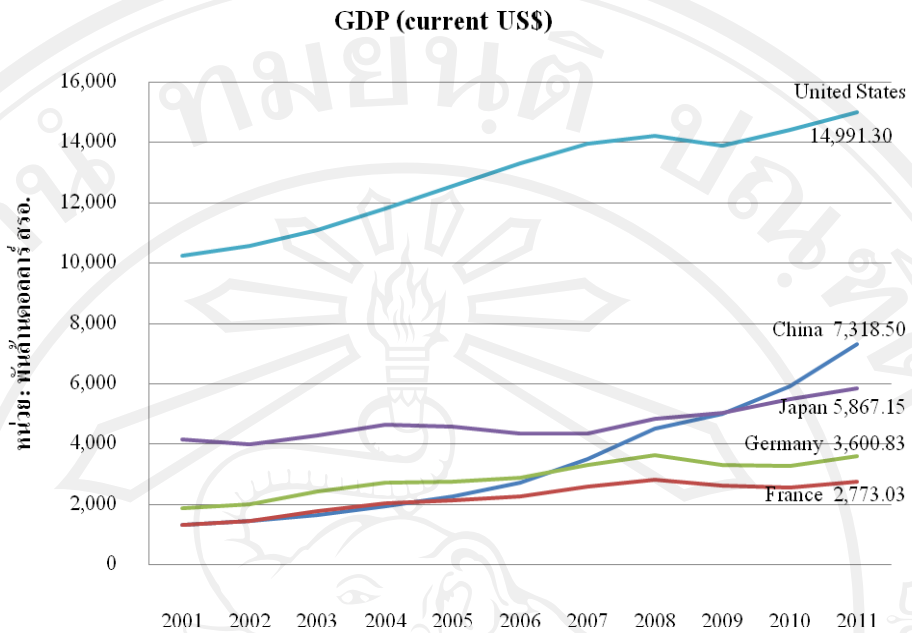
นอกจากนั้นทางการจีน โดย 6 หน่วยงานคือ The People’s Bank of China (PBC) State Administration of Foreign Exchange (SAFE) กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานศุลกากร และสำนักงานภาษี) ยังขยายจำนวนวิสาหกิจนำร่องทำการค้าด้วยสกุลหยวนจาก 365 ราย เป็น 67,724 บริษัท ตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม 2553 เป็นต้นมา ก่อนที่จะขยายขอบเขตไปทั่วประเทศจีนในเวลาต่อมา จึงทำให้มีการค้าต่างประเทศด้วยสกุลหยวนเพิ่มขึ้นมาก แต่ก็ยังพบอุปสรรคใหม่เมื่อ

สถาบันการเงินต่าง ๆ ได้รับเงินหยวน ไม่สามารถนำไปหารายได้ในต่างประเทศได้ หากจะนำไปลงทุนในตลาดจีนก็ยังมีความยุ่งยาก เนื่องตลาดทุนของจีนยังไม่เปิดกว้างมากนัก เช่น การเข้าไปลงทุนในตลาดหลักทรัพย์จีนด้วยสกุลหยวน ต้องยื่นจดทะเบียนเป็น Qualified Foreign Institutional Investor (QFII) คือ การอนุญาตให้นักลงทุนต่างประเทศลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในจีนก่อน ซึ่งต้องใช้เวลาประมาณ 1 ปี ทำให้ถึงสิ้นปี 2555 มีจำนวนสถาบันที่ได้รับอนุญาตให้ลงทุนเป็นเงินสกุลหยวนเพียง 169 ราย ทางการเงินจึงคิดแก้ไขปัญหานี้โดยการเปิดตลาดอัตราแลกเปลี่ยนที่ซื้อขายเงินสกุลหยวนในฮ่องกง (ตลาด Offshore) เพื่อให้เป็นแหล่งนำเงินสกุลหยวนมาลงทุนหาผลตอบแทนในตลาดฮ่องกงได้ พร้อมทั้งดำเนินนโยบายเปิดกว้างให้นักลงทุนต่างประเทศ รวมทั้งกองทุนต่าง ๆ ธุรกิจประกันภัย และธุรกิจหลักทรัพย์ สามารถลงทุนในตลาดหลักทรัพย์จีนได้ ตามโควตาการลงทุนในจีนไม่เกิน 20 พันล้านหยวน ส่งผลให้สถาบันการเงินต่าง ๆ รวมทั้งธุรกิจต่าง ๆ สามารถนำเงินสกุลหยวนไปหาประโยชน์เพิ่มเติมในตลาดเงินในฮ่องกงและจีนได้ จึงเริ่มมีธุรกรรมการค้าชำระเงินหยวนระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ มากขึ้น อย่างไรก็ตาม คู่ค้าและนักลงทุนต่างชาติยังคงสับสนในระเบียบ วิธีปฏิบัติ ที่ยุ่งยากและยังไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตามหลังจากทางการจีนได้ผ่อนคลาย เปิดกว้างการค้าชำระเงินหยวนมากขึ้น โดยยกเลิกระบบรายชื่อ “ผู้ประกอบการนำร่องชำระเงินสกุลหยวน” 67,724 ราย และกำหนดรายชื่อ “ผู้ประกอบการที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษ” ตั้งแต่ 12 มิถุนายน 2555 ทำให้ในปัจจุบันผู้ประกอบการจีนทุกราย สามารถทำธุรกรรมชำระเงินหยวนกับคู่ค้าต่างประเทศได้ทั้งหมด อีกทั้งผู้ประกอบการจีนยังสามารถฝากเงินหยวนในต่างประเทศได้ (ยกเว้นผู้ประกอบการที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษ ไม่สามารถฝากเงินหยวนในต่างประเทศได้)

4.3 ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยผลักดันการเป็นสกุลเงินสากลของเงินหยวน

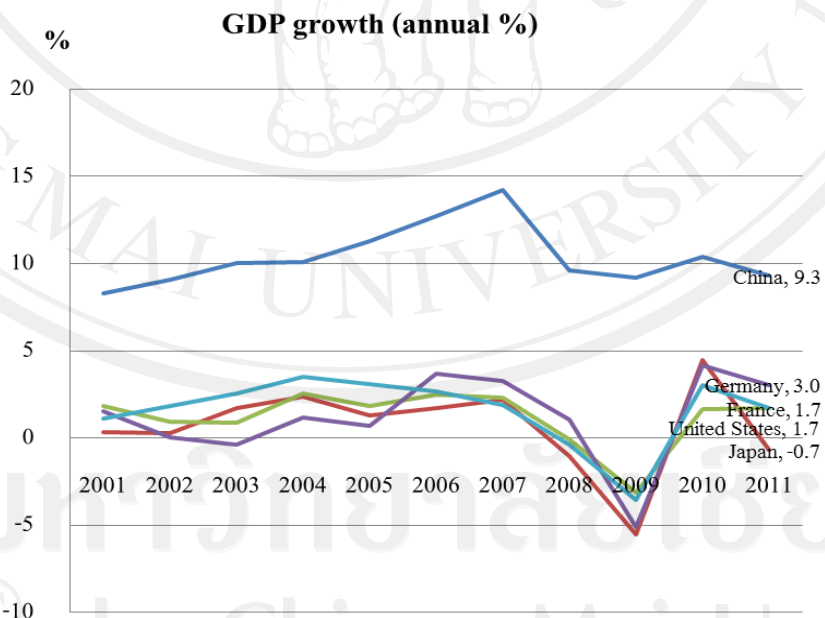
หากพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเป็นสกุลเงินสากลมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขนาดเศรษฐกิจจีน (Size of the economy): ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (gross domestic product : GDP) ขยายตัวต่อเนื่อง ใหญ่อันดับสองของโลก ปัจจุบันจีนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก โดยปี 2554 มี GDP ประมาณ 7,319 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. รองจากสหรัฐอเมริกาที่มี GDP ประมาณ 14,991 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. อย่างไรก็ตาม อัตราการขยายตัวของ GDP จีนสูงถึงร้อยละ 9.3 ขณะที่สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น GDP ขยายตัวเพียงร้อยละ 1.7 และร้อยละ -0.7 ตามลำดับ

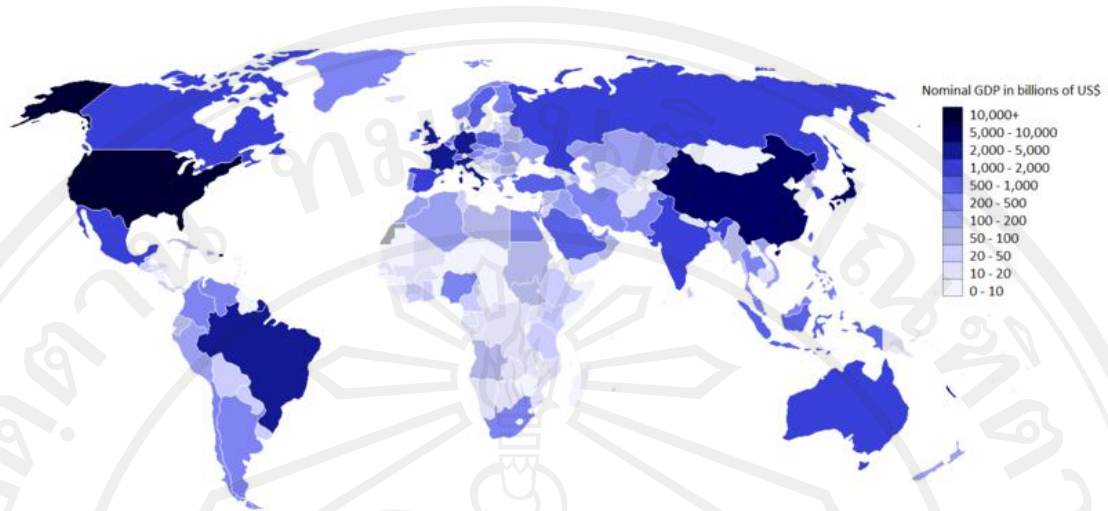
ที่มา: The World Bank (2556)

รูปที่ 4.5 ขนาดของเศรษฐกิจจีนเทียบกับประเทศต่าง ๆ

ที่มา: The World Bank (2556)

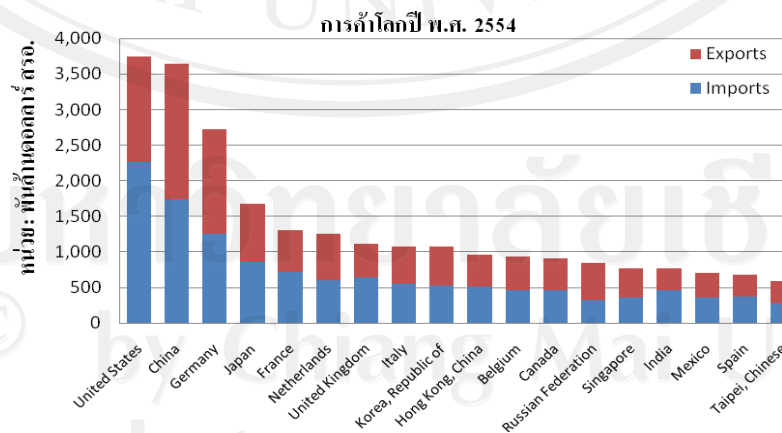
รูปที่ 4.6 อัตราการขยายตัวของ GDP ประเทศจีนเทียบกับประเทศต่าง ๆ

ที่มา: International Monetary Fund (2556)

รูปที่ 4.7 แผนที่เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (gross domestic product : GDP) ของแต่ละประเทศ โดยแบ่งตามมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมที่วัดค่าเป็น ดอลลาร์ สหรัฐ.

2. ระดับการเปิดของประเทศ (Degree of Openness) เปิดประเทศมากขึ้น การค้าขายตัวสูงในด้านการค้าระหว่างจีนกับต่างประเทศนั้น ปี 2554 จีนมีสัดส่วนการค้าสูงเป็นอันดับสองรองจากสหรัฐอเมริกา โดยจีนมีสัดส่วนการค้าสูงถึงร้อยละ 10.2 มูลค่าการค้า 3,642 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ขณะที่สหรัฐอเมริกาสัดส่วนร้อยละ 10.44 มูลค่าการค้า 3,746 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ.) อย่างไรก็ตาม จีนเป็นประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญที่สุด โดยมีสัดส่วนการส่งออกถึงร้อยละ 11 มูลค่า 1,898 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ขณะที่สหรัฐอเมริกามีสัดส่วนส่งออกร้อยละ 8 มูลค่า 1,480 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. สำหรับการนำเข้า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญที่สุด มีสัดส่วนนำเข้ามากถึงร้อยละ 13 มูลค่า 2,266 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. รองลงมาคือจีนมีสัดส่วนนำเข้าร้อยละ 10 มูลค่า 1,744 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ.

ที่มา: World Trade Organization : WTO (2556)

รูปที่ 4.8 สัดส่วนการค้า (การนำเข้า – ส่งออก) ของประเทศที่สูงที่สุด 18 อันดับแรกของโลก

3. เสถียรภาพด้านค่าเงิน (Currency Stability) แนวโน้มสกุลหยวนแข็งค่า ความต้องการเงินหยวนเพิ่มขึ้นในด้านเสถียรภาพของค่าเงิน หลังจากจีนประกาศให้ค่าเงินหยวนมีความยืดหยุ่นมากขึ้น (ลอยตัวอยู่ในกรอบ) ตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน 2553 เป็นต้นมา ส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนหยวนต่อดอลลาร์ สหรัฐ. มีแนวโน้มแข็งค่ามากขึ้น โดยข้อมูล ณ สิ้นปี 2555 อัตราแลกเปลี่ยนสกุลหยวนเทียบกับดอลลาร์ สหรัฐ. แข็งค่าขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อนร้อยละ 1.01 อย่างไรก็ตามแม้ว่าเงินหยวนเทียบกับดอลลาร์ สหรัฐ. จะแข็งค่าขึ้น แต่ก็แข็งค่าขึ้นน้อยกว่าค่าเงินสกุลอื่น ๆ เช่น วอนเกาหลีแข็งค่าขึ้นร้อยละ 8.80 ดอลลาร์สิงคโปร์แข็งค่าขึ้นร้อยละ 6.13 ปอนด์สเตอร์ลิงแข็งค่าขึ้นร้อยละ 4.74 ริงกิตมาเลเซียแข็งค่าขึ้นร้อยละ 3.63 ไทยแข็งค่าขึ้นร้อยละ 3.11 ดอลลาร์ออสเตรเลียแข็งค่าขึ้นร้อยละ 1.82 และยูโรแข็งค่าขึ้นร้อยละ 1.74 แสดงให้เห็นว่าค่าเงินที่แท้จริงของเงินสกุลหยวนอ่อนค่าลง ทำให้จีนยังคงได้เปรียบทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ และส่งผลให้สหรัฐอเมริกาจะยังคงกดดันให้จีนปล่อยให้ค่าเงินหยวนแข็งค่าเพิ่มขึ้นต่อไป คาดการณ์ว่าในอนาคตเงินสกุลหยวนจะยังคงมีแนวโน้มแข็งค่าขึ้นต่อไป สาเหตุดังกล่าวจึงทำให้มีเงินทุนจากที่ต่าง ๆ ประสงค์ไหลเข้าเงินจำนวนมากเพื่อลงทุนทั้งในตลาดเงินและตลาดทุนของจีน ทำให้ความต้องการถือเงินสกุลหยวนเพิ่มขึ้น

4. ระดับการพัฒนาตลาดเงิน (Financial Market Development) อยู่ระหว่างการเร่งพัฒนาแม้ตลาดเงินของจีนยังไม่เปิดกว้างและพัฒนาเทียบเคียงตลาดเงินในลอนดอน นิวยอร์ก หรือสิงคโปร์ แต่ทางการเงินอาศัยตลาดฮ่องกงซึ่งเป็นตลาดการเงินที่สำคัญของโลก เป็นตัวแทนของจีนในการดำเนินงาน บริหารจัดการด้านเงินสกุลหยวนแทนจีน เช่น การเปิดตลาดอัตราแลกเปลี่ยนที่ซื้อขายเงินหยวนในฮ่องกงเป็นตลาด Offshore ที่สำคัญของเงินหยวน การส่งเสริมการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศด้วยสกุลหยวน (RMB Foreign direct investment : RMB FDI) การกำหนดให้ฮ่องกงเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนด้วยเงินสกุลหยวน ซึ่งในการประชุมหารือทางเศรษฐกิจการเงินที่ฮ่องกง เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2554 นายหลี่ เค่อเฉียง รองนายกรัฐมนตรีของจีน (ว่าที่นายกรัฐมนตรีคนต่อไปของจีน) กล่าวว่า จะผลักดันให้ฮ่องกงเป็นศูนย์กลางการค้าเงินสกุลหยวน และเป็นตลาดเงินหยวนของโลก สนับสนุนให้ผู้ประกอบการฮ่องกงลงทุนโดยตรง (FDI) ในจีนโดยใช้เงินสกุลหยวน นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้นักลงทุนสถาบันต่างประเทศสามารถเข้าไปลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของจีนในรูปแบบเงินหยวนภายใต้โครงการ Renminbi Qualified Foreign Institutional Investor Scheme (RQFII) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บริษัทลูกที่จดทะเบียนในฮ่องกงของบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนสัญชาติจีนสามารถขอใบอนุญาตและโควตาการลงทุนด้วยเงินสกุลหยวนที่ระดมจากนักลงทุนในฮ่องกง เพื่อการลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) ในจีน หลังจากที่ก่อนหน้านี้ไม่สามารถทำได้เนื่องจากทางการเงินได้มีการ

ควบคุมเงินทุนเคลื่อนย้ายในช่องทางการลงทุนดังกล่าว โดยกำหนดโควตาการลงทุนที่ 20,000 ล้านดอลลาร์ อีกทั้งส่งเสริมให้สถาบันการเงินจีนและและวิสาหกิจจีนออกพันธบัตรเงินหยวนในฮ่องกงเพิ่มขึ้น โดยรัฐบาลจีนจะออกพันธบัตรเงินหยวนในฮ่องกง 20,000 ล้านดอลลาร์ และตั้งเป้าหมายให้นักลงทุนรายย่อย 5,000 ล้านดอลลาร์ อีกทั้งกำหนดโควตาให้วิสาหกิจทั่วไปที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน สามารถออกพันธบัตรเงินหยวนในฮ่องกงได้ 25,000 ล้านดอลลาร์ (ต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลจีนเป็นราย ๆ) โควตาดังกล่าวจะทำให้มีการออกพันธบัตรเงินหยวนในฮ่องกงมากขึ้น ส่งเสริมให้เงินหยวนหมุนเวียนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ทางการเงินจะอนุญาตให้มีการเปิดการซื้อขาย กองทุนเปิดที่ลงทุนในหุ้น (Exchange-Traded Fund : ETF) ที่จัดตั้งโดยบริษัทที่ได้รับการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฮ่องกง เป็นช่องทางการระดมเงินทุนจากเงินเข้าไปลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฮ่องกง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเงินเข้าไปจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฮ่องกงเพิ่มขึ้น ขยายและเปิดให้ธนาคารฮ่องกงในจีนทำดำเนินธุรกิจการเงินเพิ่มขึ้น ขยายโอกาสให้บริษัทประกันของฮ่องกงเข้าไปดำเนินกิจการในจีนมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ฮ่องกงเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการสินทรัพย์ระหว่างประเทศ

5. ผลจากปัจจัยภายนอก (Network Externality) เมื่อเงินสกุลหลักมีปัญหา นับตั้งแต่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในอเมริกาและยุโรป อีกทั้งการลดระดับความเชื่อถือของประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ เริ่มจับตามองเงินสกุลหยวน หลายประเทศได้แสดงความคิดเห็นว่าควรขยายฐานกองทุนสินทรัพย์สำรองระหว่างประเทศหรือที่รู้จักในชื่อสิทธิถอนเงินพิเศษ (Special Drawing Rights : SDRs) หรือตะกร้าเงิน SDRs ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพิ่มเติม โดยนำสกุลเงินของประเทศที่มีเศรษฐกิจแข็งแกร่งแทนที่สกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ. เช่น รองรัฐมนตรีกระทรวงการคลังของเยอรมนีได้เรียกร้องให้ขยายตะกร้าเงิน SDRs โดยนำหยวนสกุลเงินเป็นส่วนหนึ่งของตะกร้าเงิน SDRs เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นอกจากนั้นในการประชุมสุดยอด G20 ก็มีวาระการประชุมหรือเกี่ยวกับสกุลเงิน ผู้นำอังกฤษยังได้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนให้เงินสกุลหยวนเป็นส่วนหนึ่งของ SDRs ด้วย อย่างไรก็ตามผู้ว่าการธนาคารกลางจีนมีความคิดเห็นไม่แรงรัดให้ IMF นำเงินหยวนเป็นส่วนหนึ่งของตะกร้าสิทธิพิเศษถอนเงิน (SDRs) เนื่องจากเงินหยวนยังอยู่ระหว่างการพัฒนา การเปิดเสรีเงินหยวนตามกระบวนการของจีน จะใช้เวลาและดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป

หากพิจารณาจากปัจจัยสำคัญในการเป็นสกุลเงินสากลของเงินหยวน ตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าปัจจัยต่าง ๆ ทั้งขนาดเศรษฐกิจ ระดับการเปิดของประเทศ เสถียรภาพค่าเงิน และปัจจัย

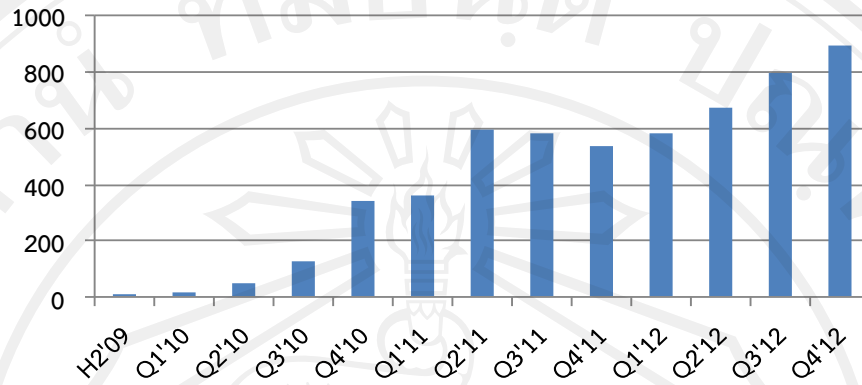
ภายนอก เอื้อต่อการส่งเสริมให้เงินสกุลหยวนเป็นสกุลเงินสากลของโลก ขาดเพียงการพัฒนาด้านตลาดเงินในจีน ซึ่งยังติดขัดด้านกฎ ระเบียบต่าง ๆ และขั้นตอนกระบวนการเปิดตลาดอย่างระมัดระวัง จึงยังมีความล่าช้า อย่างไรก็ตาม ทางการเงินใช้ตลาดเงินและตลาดทุนในฮ่องกงซึ่งมีความพร้อมมากกว่าเป็นศูนย์กลางเงินหยวนทดแทน ทำให้เงินสกุลหยวนจะสามารถเป็นเงินสกุลเงินสากลของโลกได้ภายในระยะเวลาไม่นาน

การผลักดันและความต้องการใช้เงินสกุลหยวนของทางการเงิน จะทำให้เงินสกุลหยวนจะมีบทบาทในเวทีเศรษฐกิจการเงินของโลก ดังนี้

1. บทบาทด้านการค้าและการลงทุน

ประเทศต่าง ๆ จะใช้เงินหยวนอย่างแพร่หลายในด้านการค้าและการลงทุนเพิ่มมากขึ้น โดยในปีที่ผ่านมาสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศด้วยสกุลหยวนของจีน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1 เป็นร้อยละ 8.4 โดยในปี 2553 จีนมีการชำระเงินสกุลหยวนเพื่อการค้ามูลค่าเพียง 534.8 พันล้านหยวน ในขณะที่ ณ สิ้นปี 2555 มีธุรกรรมชำระเงินสกุลหยวนแล้ว 2.94 ล้านล้านหยวน ส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบายผ่อนคลายการกีดกันระเบียบการใช้เงินหยวน ที่สำคัญคือการยกเลิกบัญชีรายชื่อบริษัทของจีนที่สามารถทำการค้าด้วยเงินหยวน ได้ตั้งแต่วันที่ 12 มิถุนายน 2555 เป็นต้นมา ทำให้ทุกบริษัทของจีนและคู่ค้าสามารถทำการค้าสินค้าและบริการด้วยเงินหยวน ได้โดยสะดวก นอกจากนี้ยังทำการเปิดศูนย์กลางเงินหยวนในฮ่องกง และศูนย์กลางการซื้อขาย/แลกเปลี่ยนเงินระหว่างเงินบาทและเงินหยวนในตลาดระหว่างธนาคาร (ตลาด Inter-Bank) ในเมืองคุนหมิงด้วย นอกจากนี้ ตั้งแต่ปลายปี 2551-มิถุนายน 2555 จีนได้จัดทำข้อตกลงทวิภาคีแลกเปลี่ยนสกุลเงิน (Bilateral Swap Agreement : BSA) กับประเทศต่าง ๆ แล้ว 18 ประเทศ วงเงิน 1.65 ล้านล้านหยวน เพื่อวางโครงสร้างพื้นฐานการใช้เงินสกุลหยวนในอนาคต และลดการใช้เงินดอลลาร์ สรอ. นอกจากนี้ในการประชุมหารือทางการเงินระหว่างอังกฤษกับจีน เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2554 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงลอนดอน มีวาระการประชุมเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนทั้งสองฝ่ายให้ความสนใจพัฒนาเงินสกุลหยวนในตลาดลอนดอน แสดงถึงบทบาทของเงินสกุลหยวนที่เริ่มขยายอิทธิพลไปยังทวีปยุโรป ปัจจุบันมีบัญชีเงินฝากสกุลหยวนในลอนดอนถึง 100,000 ล้านหยวน มีธุรกรรมเงินหยวนประมาณร้อยละ 26 ของธุรกรรมเงินหยวน Offshore โดยทุกวันมีการทำธุรกรรมเป็นเงินหยวนประมาณ 680 ล้านดอลลาร์ สรอ.

หน่วย : พันล้านหยวน

ที่มา : The People's Bank of China (2556)

รูปที่ 4.9 มูลค่าการชำระหนี้สกุลหยวนเพื่อการค้าระหว่างประเทศของจีน ไตรมาสที่ 2/2552 ถึงไตรมาสที่ 4/2555

2. บทบาทด้านการดำรงเงินสำรองระหว่างประเทศ

แม้ว่าปัจจุบันยังไม่มีประเทศใดดำรงเงินสำรองระหว่างประเทศด้วยเงินสกุลหยวน แต่เริ่มมีหลายประเทศให้ความสนใจที่จะดำรงเงินสำรองระหว่างประเทศส่วนหนึ่งด้วยเงินสกุลหยวน ในอนาคต เช่น ไนจีเรีย ซึ่งมีเงินสำรองระหว่างประเทศเป็นดอลลาร์ สรอ.ถึงร้อยละ 80 โดยผู้ว่าธนาคารกลางไนจีเรียมีแผนเปลี่ยนแปลงอัตราการดำรงเงินสำรองระหว่างประเทศเป็นเงินสกุลหยวนถึงร้อยละ 5-10 ของเงินสำรองระหว่างประเทศทั้งหมด ทั้งนี้มีการประมาณการว่าการค้าระหว่างจีนกับแอฟริกาในปี 2558 จะเป็นการชำระหนี้ด้วยเงินสกุลหยวนถึงร้อยละ 40 นอกจากนี้ประเทศในอเมริกาใต้ เช่น ชิลี และเวเนซุเอลา (ซึ่งส่งออกทองแดงและน้ำมันให้กับจีน) รวมทั้งประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย เช่น มาเลเซีย เกาหลีใต้ กัมพูชา ฟิลิปปินส์ มองโกเลีย รวมทั้งรัสเซีย และเบลารุส กำลังพิจารณาใช้เงินสกุลหยวนเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศ ด้วยเช่นกันทำให้ในอนาคตเงินหยวนจะมีบทบาทเพิ่มขึ้นทั้งด้านการค้าและการลงทุนของโลกแทนที่เงินสกุลสำคัญเช่น ดอลลาร์ สรอ. และยูโร ได้บางส่วน หลังจากนั้นจะทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นจนประเทศต่าง ๆ นำเงินหยวนไปเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศเพื่อผลตอบแทนที่สูง เพื่อความมั่นคงและกระจายความเสี่ยงด้านการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เหตุผลการดำรงเงินสำรองสกุลหยวนส่วนหนึ่งของประเทศต่าง ๆ อาจมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับประเทศจีน มหาอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ของโลกด้วยเช่นกัน

จากการที่จีนมีนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมและผลักดันให้เงินหยวนเป็นสกุลเงินสากลที่ใช้ชำระเงินเพื่อการค้าและการลงทุน เช่น การขยายพื้นที่นำร่องชำระเงินสกุลหยวนเพื่อการค้าจาก 5 เมือง (ใน 2 มหานคร/ มณฑล) เป็น 20 มหานคร/มณฑล และขยายเป็นทุกพื้นที่ของจีนในเวลาต่อมา การยกเว้นภาษีส่งออกให้กับผู้ประกอบการที่ชำระค่าสินค้าเป็นเงินหยวน การขยายขอบเขตการทดลองใช้เงินหยวนชำระเงินเพื่อการค้ากับประเทศในอาเซียนเป็นการค้ากับทั่วโลก นอกจากนั้นยังขยายจำนวนวิสาหกิจนำร่องชำระเงินหยวนเพื่อการค้า จาก 365 บริษัท เป็น 67,724 บริษัท เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2553 ก่อนที่จะขยายให้ทุกวิสาหกิจของจีนสามารถทำการค้าด้วยเงินหยวนได้ โดยยกเลิกระบบรายชื่อบริษัทนำร่องดังกล่าวเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2555 สำหรับประเทศไทยนั้น พบว่าการค้าระหว่างไทยกับจีนขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2555 จีนเป็นคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทย ขณะที่ผู้ประกอบการก็มีความประสงค์จะชำระเงินด้วยสกุลหยวน/บาท ผ่านธนาคาร ทำให้มีธนาคารพาณิชย์หลายแห่งเริ่มเปิดบริการชำระเงินเพื่อการค้าด้วยสกุลหยวน เช่น Bank of China ธนาคาร HSBC ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย และธนาคาร ICBC เป็นต้น

จากการผลักดันของทางการจีนดังกล่าว ทำให้การค้าระหว่างจีนกับต่างประเทศรวมทั้งประเทศไทย มีทางเลือกในการชำระเงินเพิ่มขึ้น รวมทั้งการลดความเสี่ยง และลดต้นทุนการแลกเปลี่ยนเงิน ช่วยอำนวยความสะดวกให้การค้าในภูมิภาคขยายตัว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการค้าไทย-จีน รวมทั้งกับผู้ประกอบการทั้งไทยและจีน อีกทั้งการค้าระหว่างประเทศไทย-จีนมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน